

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
AUTORITETI I KONKURENCËS
KOMISIONI I KONKURENCËS

VENDIM

Nr. 635, Datë 04.07.2019

“Për dhënien e disa rekomandimeve Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare në tregun e shërbimeve celulare”

Komisioni i Konkurrencës me pjesëmarrjen e:

Znj.	Juliana LATIFI	Kryetar
Z.	Eduard YPI	Zv/Kryetar
Znj.	Leida MATJA	Anëtar
Znj.	Adriana BERBERI	Anëtar
Z.	Helidon BUSHATI	Anëtar

Në mbledhjen e tij të datës 04.07.2019, shqyrtoi çështjen me:

Objekti: Dhënia e disa rekomandime Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare (AKEP) në tregun e shërbimeve celulare

Baza Ligjore: Neni 24, gërma (d), neni 70 i Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar (Ligji Nr. 9121/2003).

Komisioni i Konkurrencës, pas shqyrtimit të:

- Relacionit të Sekretarit të Përgjithshëm të Autoritetit të Konkurrencës;

VËREN SE :

1. Këshilli Drejtues i AKEP-it me vendimin Nr. 11, datë 17.04.2019, miratoi nxjerrjen për këshillim publik të dokumentit “Analizë e tregut të shërbimeve celulare - tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare”.
2. AKEP në vijim të bashkëpunimit dhe detyrimeve që përcakton neni 38 i Ligjit Nr. 9918/2008, dhe nenet 69 dhe 70 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar (Ligji Nr. 9121/2003), me shkresën Nr. 1113/2 Prot., datë 25.04.2019 (protokolluar me tonën Nr. 293 Prot., datë 26.04.2019), mirëpret komentet e Autoritetit të Konkurrencës për dokumentin e nxjerrë për këshillim publik, lidhur me “Analizë e tregut të shërbimeve celulare - tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare”.
3. Këshilli Drejtues i AKEP-it me Vendimin Nr. 16, datë 22.02.2018, miratoi nxjerrjen për këshillim publik të dokumentit “Analizë e tregut celular: tregu me shumicë i

aksesit dhe origjinimit; tregjet me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregu me pakicë i shërbimeve celulare”. Lidhur me këtë dokument, Autoriteti i Konkurrencës dërgoi komentet e tij lidhur me pyetjet e ngritura nga AKEP-i.

4. AKEP-i, pas marrjes së komenteve finale lidhur me dokumentin e mësipërm, me vendimin Nr. 78, datë 01.10.2018, miratoi dokumentin *“Analizë e tregut celular: tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit; tregjet me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregu me pakicë i shërbimeve celulare”*.
5. Në vijim të analizës së miratuar me vendimin, AKEP-i me Vendimin Nr. 79 datë 01.10.2018, *“Për përcaktimin e sipërmarrësit Vodafone Albania SHA me fuqi të ndjeshme në tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit, tregun me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe masat përkatëse rregullatore”*, ka përcaktuar sipërmarrësin Vodafone Albania SHA (Vodafone) me fuqi të ndjeshme në treg (FNT), përkatësisht: a) tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit; b) tregu me shumicë i terminimit të thirrjeve ndërkombëtare; dhe c) tregu me pakicë i shërbimeve celulare; si dhe ka vendosur masat përkatëse rregullatore në këtë treg.
6. AKEP-i me Vendimin Nr. 82, datë 01.10.2018 ka nxjerrë për këshillim publik dokumentin për rregullimin e tarifave të sipërmarrësve me FNT në tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit të shërbimeve celulare, i cili përmban propozimin e AKEP për metodën e rregullimit të tarifave të sipërmarrësve të përcaktuar me FNT në tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare.
7. *Komisioni i Konkurrencës bazuar në këto dokumente, me Vendimin Nr. 568, datë 15.11.2018 ka dhënë disa rekomandime për AKEP për t'i pasur në konsideratë gjatë procedurës së këshillimit publik për rregullimin e tarifave në tregun e akses – origjinimit, dhe të marrë në analizë rregullimin e tarifave të tregut me pakicë për të shmangur sjelljet antikonkurrese të ndërmarrjes me FNT nëpërmjet aplikimit të tarifave shumë të larta. Në këtë vendim i është propozuar AKEP rregullimi në tërësi i tregut ku janë konstatuar problematika si nga ana e Autoritetit të Konkurrencës ashtu dhe gjatë analizave të kryera nga AKEP, që të rregullohen jo vetëm tarifatat e akses - origjinimit por edhe tarifatat e shitjes me pakicë.*
8. AKEP, me Vendimin Nr. 89, datë 15.11.2018 *“Për shfuqizimin e vendimit Nr. 78, datë 01.10.2018 të këshillit drejtues të AKEP “Për miratimin e dokumentit: “Analizë e tregut celular: tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit; tregjet me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregu me pakicë i shërbimeve celulare – dokument përfundimtar”, dhe shfuqizimin e vendimeve të këshillit drejtues përkatësisht Nr. 79, Nr. 80, Nr. 81 dhe Nr. 82, datë 01.10.2018”*, ka vendosur:
 - 1) Shfuqizimin e VKD Nr. 78, datë 01.10.2018, *“Për miratimin e dokumentit: “Analizë e tregut celular: tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit; tregjet me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregu me pakicë i shërbimeve celulare – Dokument Përfundimtar”*;

- 2) Shfuqizimin e VKD Nr. 79, datë 01.10.2018 “Për përcaktimin e sipërmarrësit “Vodafone Albania SHA” me Fuqi të Ndjeshme në tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit, tregun me shumicë të terminimit të thirrjeve ndërkombëtare dhe tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe masat përkatëse rregullatore”;
 - 3) Shfuqizimin e VKD Nr. 82, datë 01.10.2018, “Për miratimin në këshillim publik të dokumentit “Rregullimi i tarifave të sipërmarrësve me Fuqi të Ndjeshme në tregjet me shumicë të aksesit dhe origjinimit të shërbimeve celulare”.
9. Pra, referuar vendimit të mësipërm të AKEP, e gjithë analiza e tregut të telefonisë celulare dhe vendimet e marra në vijim të saj janë shfuqizuar dhe AKEP ka kryer nga fillimi procedurën e analizës së tregut të telefonisë celulare “*Analizë e tregut të shërbimeve celulare - tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare*”.
10. Sipas dokumentit të AKEP, analiza e tregut me shumicë të aksesit dhe origjinimit (*duke përfshirë për efekt analize dhe lidhje vertikale të tregjeve përkatëse edhe tregun me pakicë të shërbimeve celulare*) rishikohet sipas praktikave më të mira në funksion të përcaktimit të tregut përkatës, analizën e testit kumulativ të tre kriterëve sipas parashikimeve të Rregullores Nr. 9, datë 17.7.2009 “Për analizën e tregut”, të ndryshuar, përcaktimit të një/disa sipërmarrësve me fuqi të ndjeshme në treg dhe marrjen e masave rregullatore proporcionale në funksion të sigurimit të konkurrencës efektive në tregjet përkatëse.
11. Nëse një rregullator konkludon se konkurrenca në një treg përkatës nuk është efektive për shkak të ekzistencës së një sipërmarrësi me fuqi të ndjeshme në treg, AKEP duhet ta shpallë sipërmarrësin me fuqi të ndjeshme në treg dhe të aplikojë masat rregullatore mbi sipërmarrjen/sipërmarrjet me fuqi të ndjeshme në treg.
12. Sipas nenit 31 të Ligjit Nr. 9918, datë 19.05.2008 “Për Komunikimet Elektronike” i (ndryshuar), tregjet që justifikojnë rregullimin dhe janë subjekt i rregullimit, në përputhje me përcaktimet e këtij ligji, janë tregjet me pengesa, me natyrë juridike ose strukturore të larta dhe të qëndrueshme për hyrjen në treg, tregjet të cilat nuk janë të orientuar drejt konkurrencës efektive brenda një periudhe kohore të përshtatshme, tregjet ku zbatimi vetëm i ligjit për konkurrencën nuk mund të zgjidhë në mënyrën e duhur dështimet e tregut. Përcaktimi i tregjeve, analiza e tyre dhe përcaktimi i sipërmarrësve, që kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregjet përkatëse, bëhet nga AKEP-i në mënyrë periodike. *Sipërmarrësit, që kanë fuqi të ndjeshme në treg, janë subjekt i masave të vendosura nga AKEP-i, në përputhje me këtë ligj dhe aktet në zbatim të tij.*
13. Në nenin 33 të Ligjit Nr. 9918/2008, përcaktohet se një sipërmarrës vlerësohet me fuqi të ndjeshme në treg nëse, i vetëm, apo së bashku me të tjerë, zotëron një pozitë të tillë ekonomike, që i mundëson një zgjerim të ndjeshëm, pavarësisht nga konkurrentët, klientët apo përdoruesit fundorë. Pas përcaktimit nëse një ose disa sipërmarrës kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, ose nëse ekziston faktikisht një konkurrencë efektive, atëherë detyrimet anulohen, mbahen, shtohen ose vendosen në përfundim të analizës së tregut.

14. Fuqia e ndjeshme në treg sipas parashikimeve të nenit 34 të Ligjit 9918/2008 është e barasvlershme me mungesën e konkurrencës efektive dhe detyrimin e AKEP për vendosjen ndaj sipërmarrësit/sve me fuqi të ndjeshme në treg të një, disa ose të gjithë detyrimeve të veçanta të nevojshme të cilësuara në nenet 39-45 dhe 56 të Ligjit.
15. Në pikën 2, të nenit 56, të Ligjit Nr. 9918/2008, përcaktohet se: “Nëse nga analiza e tregut të kryer, në përputhje me nenin 34 të këtij ligji, për tregun përkatës për përdoruesit fundorë (tregu i pakicës) është arritur në përfundimin se në këtë treg nuk ka konkurrencë efektive dhe nëse masat e parashikuara në pikën 1 të këtij neni nuk janë të mjaftueshme, AKEP-i ka të drejtë të vendosë ndaj sipërmarrësit me fuqi të ndjeshme në treg detyrime të veçanta sipas shkronjave “a” ose “b” të kësaj pike: a) detyrimet e veçanta përfshijnë kërkesat që sipërmarrësi: i) të mos zbatojë tarifa tepër të larta; ii) të mos pengojë hyrjen në treg të lojtarëve të rinj; iii) të mos kufizojë konkurrencën, nëpërmjet zbatimit të tarifave të larta të paarsyeshme ose tarifave të ulëta të paarsyeshme; iv) të mos shfaqë parapëlqime të diferencuara ndaj përdoruesve fundorë të veçantë; v) të mos ofrojë paketa të paarsyeshme shërbimesh; b) detyrimin për nxjerrjen e vendimit përkatës për rregullimin e tarifave, sipas nenit 57 të këtij ligji”.
16. Me Vendimin Nr. 747, datë 17.7.2009, (i ndryshuar) AKEP ka miratuar listën e tregjeve, të cilat analizohen për të përcaktuar sipërmarrësit me fuqi të ndjeshme në treg dhe masat rregullatore. AKEP mund të përcaktojë dhe analizojë tregje të tjera që nuk janë pjesë e listës.
17. Tregu përkatës i aksesit dhe origjinimit të thirrjeve nuk është pjesë e Listës së tregjeve të Rekomandimit të Komisionit Evropian, të vitit 2003, dhe në bazë të parashikimeve të Rregullores së Analizës së Tregut, AKEP në këtë dokument ka vlerësuar nëse ky treg plotëson testin e tre kriterëve.
18. Tregu përkatës i aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare përfshin aksesin dhe origjinimin (thirrjet zanore dalëse) në rrjetet celulare në nivelin e shumicës, aksesin nga kartat me parapagesë dhe kontratë (postpaid), aksesin për rezidentët dhe konsumatorët biznes, origjinimin e SMS-ve dhe shërbimeve të tjera data.
19. *AKEP shprehet se, masat rregullatore efikase dhe propocionale ndaj sipërmarrësve me fuqi të ndjeshme në treg do të ndërmerren vetëm në tregun e rrjedhjes së sipërme (shumicës) të aksesit dhe origjinimit në funksion të nxitjes së konkurrencës së rrjeteve celulare e kryesisht hyrjes së operatorëve virtualë të telefonisë celulare (MVNO) të cilët kanë shprehur interes për marrjen e autorizimit pranë AKEP.*
20. Sipas dokumentit të AKEP, masat rregullatore në tregjet me shumicë të aksesit dhe origjinimit do të adresojnë për zgjidhje problemet e konkurrencës duke nxitur hyrjen e MVNO dhe rritjen e konkurrencës me MNO. *Ndërkohë sa i përket tregut të pakicës nëse do të ketë kufizime apo pengime të konkurrencës sipas praktikave më të mira të BE dhe BEREC ato adresohen për zgjidhje te Autoriteti i Konkurrencës sipas parashikimeve të Ligjit Nr. 9121, datë 28.7.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar.*

21. Në dokument kërkohet këndvështrimi në lidhje me integrimin vertikal të operatorëve të rrjeteve celulare në tregjet përkatëse të shumicës së akses-origjinimit dhe të pakicës.
22. Autoriteti i Konkurrencës nëpërmjet Vendimit Nr. 303, datë 16.01.2014 “Për mbylljen e hetimit të thelluar në tregun e telefonisë celulare me pakicë ndaj ndërmarrjes “Vodafone Albania” SHA dhe rekomandime për Autoritetin e Komunikimeve Elektronike dhe Postare” shprehet se: Në tregun objekt hetimi operojnë 4 kompani celulare, të cilat veprojnë njëkohësisht në të dy nivelet e tregut, si në rrjedhën e sipërme (tregu me shumicë), ashtu dhe në rrjedhën e poshtme të tij (tregu me pakicë). Pra, këto ndërmarrje janë të integruara vertikalisht dhe ofrojnë shërbime për konkurrentët e tyre në tregun e shitjes me pakicë. Në treg nuk ka operatorë të tjerë të pavarur (MVNO), që t’u ofrojnë këtë shërbim përdoruesve fundorë.
23. Është e domosdoshme që për operatorin me FNT në këtë treg, të bëhet vendosja e detyrimeve në tregjet me shumicë të akses origjinimit të njëkohshme edhe me detyrimet në tregun me pakicë të shërbimeve celulare. Prandaj analiza e këtij tregu dhe futja nën rregullim, të jetë në funksion të rregullimit të tregut me pakicë të shërbimeve celulare. Tregu me shumicë i akses - origjinimit nuk ka qenë pjesë e analizës së AKEP që nga viti 2010 pasi nuk është pjesë e tregjeve nën rregullim. Në kushtet e tregut shqiptar ku nuk ka operator MVNO si në tregun e terminimit dhe në tregun e shitjes me pakicë veprojnë vetëm 3 operatorë. Marrja e masave në tregjet e pakicës (rrjedhjes së poshtme) është e domosdoshme, pasi masat në tregun e rrjedhjes së sipërme (tregjet me shumicë) janë të pamjaftueshme për të adresuar për zgjidhje problematikën e konkurrencës.
24. Sipas dokumentit të AKEP, edhe Tregu me pakicë i shërbimeve celulare, nuk është pjesë e Listës së tregjeve të Rekomandimit të Komisionit Evropian, që nga viti 2003, por përfshihet në këtë analizë të tregut për shkak të karakteristikave *që e lidhin në mënyrë vertikale dhe të pazgjidhshme me tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit*. Edhe për këtë treg përkatës në bazë të parashikimeve të Rregullores së Analizës së Tregut, AKEP në këtë dokument do të vlerësojë nëse ky treg plotëson testin e tre kritereve.
25. Treg përkatës me pakicë përkufizohet tregu i shërbimeve publike telefonike celulare, të cilat përfshijnë aksesin (në rrjet celular nga përdoruesit fundorë) dhe të gjitha llojet e thirrjeve dalëse, SMS-ve dhe aksesin broadband të ofruara nëpërmjet paketave me parapagim dhe me kontratë për shërbime të ofruara nga sipërmarrësit Telekom Albania, Vodafone Albania dhe Altelecom në tregun gjeografik në Republikën e Shqipërisë.
26. Nga analiza që bën AKEP duke u mbështetur në udhëzuesin e Komisionit Evropian mbi Fuqinë e Ndjeshme në Treg (Maj 2018) i rezulton se tregu me pakicë celular ka probleme të konkurrencës ku Vodafone Albania ka pjesë tregu mbi 50% për shumë tregues dhe në treg vihet re aplikimi i tarifave nën-kosto të cilat ndikojnë negativisht

në qëndrueshmërinë e konkurrencës midis operatorëve, rrezikun për dalje të tjera nga tregu si pasojë e tarifimit agresiv dhe zbatimit të tarifave të pakicës nën kosto (margin squeeze), të cilat vlerësohet të kenë ndikim negativ në konkurrencën potenciale nga rrjetet virtuale MVNO dhe në përfitimet e përdoruesve të këtyre shërbimeve në periudha afatgjata.

27. Dalja nga tregu e operatorit Plus Communication e ndryshoi strukturën e tregut që nga data 1 janar 2018 nga 4 (katër) në 3 (tre) operatorë duke vijuar trendin rritës të indeksit të përqendrimit të tregut dhe për më tepër dy sipërmarrësit me pjesën më të madhe në treg kanë rritur ndjeshëm kapacitetet konkurruese nëpërmjet marrjes 50 me 50 % të të drejtave të përdorimit të frekuencave që zotëronte në përdorim duke thelluar avantazhin krahasues të hyrësve të parë në treg.
28. Përveç barrierave financiare, teknike dhe juridiko-procedurale për hyrjen në treg, dalja nga tregu e hyrësit të fundit në treg, Plus Communication, është barrierë e konsiderueshme për çdo hyrës të ri në treg. Në këto kushte, është shumë e vështirë të mendohet, që në tregun me pakicë celular, të mund të ndodhin hyrje të reja, pa ndërhyrjen rregullatore pasi për rreth 9 (nëntë) vite, Plus Communication ishte hyrja e fundit në treg dhe tashmë pas transferimit të frekuencave të dy sipërmarrësit Vodafone dhe Telekom Albania, hyrësi i fundit ka dalë nga tregu dhe struktura e tregut ka ndryshuar drejt rritjes së përqendrimit dhe dominimit të liderit të tregut/dy sipërmarrësve me pjesë më të madhe tregu.
29. Autoriteti i Konkurrencës është shprehur me Vendimin Nr. 303, datë 16.01.2014 për daljen nga tregu të operatorëve të vegjël dhe për këtë arsye ka ndërmarrë hetime dhe ka konstatuar se nga analiza e sjelljes së ndërmarrjes objekt hetimi rezulton se strategjia e ndjekur nga operatori me pozitë dominuese shkakton shqetësime për konkurrencën në tregun përkatës si dhe efekte negative për konkurrencën në periudha afatgjata ndaj konkurrentëve më të vegjël, nëpërmjet aplikimit të strategjisë diferencuese të çmimit të thirrjeve brenda me jashtë rrjetit (on-net vs off-net). Diferencimi i çmimeve brenda me jashtë rrjetit mund të përdoret si një mekanizëm i mbylljes së tregut nga operatorët e mëdhenj për operatorët e vegjël të cilët mund të rrezikojnë daljen nga tregu përkatës, dhe ky fakt përbën një shqetësim për mirë funksionimin e tregut në një periudhë afatgjatë.
30. Bazuar në gjetjet e këtij Vendimi sa më lart, Komisioni i Konkurrencës i ka rekomanduar Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare: 1. Të marrë masat e ndërmjetme dhe të menjëhershme, përpara përfundimit të analizës së tregut të pakicës së telefonisë celulare, *për të bërë të zbatueshme zgjidhjet e rregullimit të tregut për të parandaluar daljet nga tregu që do kishin pasojë afatgjata mbi konkurrencën, dhe në veçanti: 1. Të detyrojë zvogëlimin real të diferencës së tarifave off-net/on-net brenda dhe jashtë paketave dhe planeve tarifore specifike për operatorët që kanë pozitë dominuese. 2. Të realizojë analizën e tregut të pakicës në telefoninë celulare për të adresuar zgjidhjet për shqetësimet e konkurrencës në tregun e telefonisë celulare me pakicë, duke ndërmarrë masa konkrete rregullatore për reduktimin e diferencimit të theksuar të tarifave për thirrjet brenda rrjetit me tarif*

jashtë rrjetit të operatorit Vodafone.

31. AKEP ka vendosur që kjo masë rregullatore të jetë në fuqi për të gjithë operatorët dhe për operatorët që nuk kanë pozitë dominuese.
32. Komisioni i Konkurrencës me Vendimin Nr. 356, datë 31.03.2015, vendosi marrjen e masave të përkohshme për ndërmarrjen Vodafone në tregun e telefonisë celulare me pakicë për rivendosjen e kushteve të konkurrencës së lirë dhe efektive në treg: Vodafone Albania SHA ndalohet të aplikojë tarifa në nivel me pakicë që kanë efekt diskriminues për sipërmarrësit e rrjeteve të tjera celulare kombëtare: Sasia e minutave brenda rrjetit Vodafone Albania të përfshira në oferta/pagesë fikse të paketave tarifore nuk duhet të jetë më e madhe se sasia e minutave drejt rrjeteve të tjera celulare kombëtare.
33. Komisioni i Konkurrencës, me Vendimin Nr. 366, datë 04.06.2015, “Për detyrimin e ndërmarrjes Vodafone Albania për zbatimin e masave detyruese për barazimin e tarifave dhe minutave brenda me jashtë rrjetit” vendosi: Detyrimin e ndërmarrjes Vodafone Albania për zbatimin e Vendimit të Komisionit të Konkurrencës Nr. 356, datë 31.03.2015 për marrjen e masave detyruese që të ndalojë të aplikojë tarifa në nivel pakicë që kanë efekt diskriminues për sipërmarrësit e rrjeteve të tjera celulare kombëtare, për të gjitha ofertat e hedhura në treg.
34. Autoriteti i Konkurrencës në vazhdimësi si dhe në materialet e mëparshme të Këshillimit Publik është shprehur se: është e domosdoshme që masa rregulluese e mos-diskriminimit në tarifën on-net/off-net të vazhdojë për operatorët që kanë dominancë apo FNT në tregun me pakicë dhe jo për operatorët e vegjël, prandaj përsëri i rekomandon AKEP heqjen e masës rregullatore të mos-diskriminimit të thirrjeve brenda dhe jashtë rrjetit (on-net/off-net rule) për 2 operatorët e tjerë që nuk kanë pozitë dominuese. *Kjo masë e marrë nga rregullatori nuk ka lejuar që dy operatorët e vegjël të rriten.* Pra, masat e rregullimit në tregun me shumicë të ndërmarrja nga AKEP, nuk kanë ndikuar as në tregun me shumicë dhe as në tregun e pakicës të lidhur me të për të rritur konkurrencën efektive të operatorëve të tij. Përkundrazi, së fundmi operatori Plus ka dalë nga tregu duke çuar në zvogëlimin edhe më tej të konkurrencës efektive si rezultat i masave rregullatore ndaj të gjithë operatorëve, edhe ndaj operatorëve të vegjël si Plus Communication dhe Albtelecom.
35. Autoriteti i Konkurrencës është shprehur edhe me shkresën Nr. 156/1 datë 17.05.2018 drejtuar AKEP në vijim të shkresës së AKEP Nr. 2285/17, datë 27.02.2018. *.....Edhe pse struktura e thirrjeve ka ndryshuar shumë në drejtim të rritjes së peshës së thirrjeve off-net dhe është reduktuar ndjeshëm peshja e thirrjeve brenda rrjetit, AK mendon se është e domosdoshme që masa rregulluese e mos-diskriminimit në tarifën on-net/off-net të vazhdojë për operatorët që kanë dominancë apo FNT dhe jo për operatorët e vegjël.*
36. Gjithashtu, me Vendimin e Komisionit të Konkurrencës Nr. 475, datë 21.09.2017 “Për mbylljen e hetimit paraprak në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe dhënien e disa rekomandimeve”, në pikën 1.3.e të tij i është rekomanduar AKEP: *Të*

kryejë analiza për zhvillimin dhe orientimin drejt kostos së tarifave standarde të aplikuara për përdoruesit me parapagesë, që përdorin tarifat standarde jashtë ofertave për operatorët me fuqi të ndjeshme në këtë treg.

37. Sipas përfundimeve të analizës së tregut celular, Vodafone është përcaktuar me FNT në tregun me shumicë të akses/origjinimit dhe ndër detyrimet për FNT, AKEP ka vendosur dhe detyrime.
38. Nëse një rregullator konkludon se konkurrenca në një treg përkatës nuk është efektive për shkak të ekzistencës së një sipërmarrësi me fuqi të ndjeshme në treg, rregullatori duhet ta shpallë sipërmarrësin me fuqi të ndjeshme në treg dhe të aplikojë masat rregullatore mbi sipërmarrjen/sipërmarrjet me fuqi të ndjeshme në treg.
39. Bazuar në analizën e AKEP (të bërë për treguesit e tregut të shitjes me pakicë) si: vlerësimin e pjesëve të tregut, numrit të përdoruesve, të ardhurave totale, thirrjeve dalëse, përdorimit të shërbimeve broadband, treguesit e indeksit të përqendrimit, dhe treguesve të tjerë, AKEP propozon që sipas nenit 33 pika 1 të Ligjit, të përcaktojë sipërmarrësin Vodafone Albania me fuqi të ndjeshme në tregun celular me shumicë të aksesit dhe origjinimit të thirrjeve në rrjetet celulare. Bazuar në analizën për FNT në tregun e aksesit dhe origjinimit të thirrjeve për shërbimet celulare, AKEP konkludon se ky treg nuk është në konkurrencë efektive.
40. AKEP nëpërmjet këtij dokumenti ka analizuar tregjet përkatës me shumicë të akses/origjinimit në rrjetet celulare dhe tregun me pakicë të shërbimeve celulare, duke konkluduar në gjetje FNT dhe vendosje të masave rregullatore vetëm në tregun përkatës me shumicë të akses origjinimit.
41. AKEP do të monitorojë implementimin efektiv të masave rregullatore të vendosura në tregjet me shumicë, dhe nëse aplikimi i këtyre masave nuk do të ketë efekt pozitiv në rritjen e konkurrencës në tregun me pakicë celular, AKEP do të rishikojë përfundimet e kësaj analize tregu dhe masat rregulluese, sipas procedurave të ligjit 9918 dhe rregullores së analizës së tregut.
42. Me qëllim nxitjen e konkurrencës efikente në tregjet përkatëse të shërbimeve celulare, AKEP vendos masat rregullatore duke patur si prioritet masat rregullatore në tregjet e shumicës në mënyrë proporcionale ndaj sipërmarrësve/sipërmarrësit me fuqi të ndjeshme në treg dhe gjykon se janë të mjaftueshme sa i takojnë rregullatorit Ndërkohë që problemet e konkurrencës në tregun e pakicës AKEP do t'i rekomandojë për ndërhyrje te Autoriteti i Konkurrencës, me synimin për të siguruar konkurrencën e lirë dhe efektive në tregjet përkatëse.
43. AKEP lidhur me analizën për FNT në tregun me shumicë të akses dhe origjinimit (me të dhënat e tregut me pakicë) ku bazohet në: Përcaktimin e Fuqisë së Ndjeshme në Treg; Dinamika e pjesëve të tregut dhe indeksi përqendrimit; Pjesët e tregut sipas të ardhurave totale nga komunikimet elektronike mobile; Përdorues të shërbimeve celulare (karta sim përfshirë broadband data card); Përdorues Aktivë të shërbimeve celulare; Pjesët e tregut sipas përdoruesve aktivë të shërbimeve broadband; Pjesët

e tregut sipas thirrjeve dalëse; Pjesët e tregut sipas SMS-ve dalëse; Pjesët e tregut sipas trafikut të të dhënave (Gbyte); Indeksi Herfindahl-Hirschman index (HHI) sipas treguesve të mësipërm; Pengesat e hyrjes në treg; Fuqia kundërvepruese e blerësve; Fuqia ekonomike dhe ekonomitë e shkallës; etj përcakton FNT në tregun me shumicë të akses origjinimit dhe jo në tregun me pakicë.

44. *Autoriteti i Konkurrencës bazuar nga kjo analizë: nisur nga pjesët e tregut, qëndrueshmërinë e pjesëve të tregut në vite, shkalla e përqëndrimit në të gjithë treguesit, pengesat e hyrjes në treg; konkurrenca potenciale; fuqia ekonomike dhe financiare e ndërmarrjeve; fuqia kundërvepruese e blerësve dhe karakteristikat e tjera të tregut, rezulton se në mbështetje të nenit 3, pika 5 dhe nenit 8 të Ligjit Nr. 9121 datë 28.07.2003 “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar, por dhe nga praktikat me të mira të së drejtës evropiane të konkurrencës, ndërmarrja Vodafone Albania ka pozitë dominuese në tregun e telefonisë celulare me pakicë.*
45. *AKEP pret komente se a do të jenë efikase masat rregullatore propocionale ndaj sipërmarrësit me FNT në tregjet me shumicë të akses-origjinimit. Dhe në rast se përgjigja e pyetjes është jo, cilën mendoni si zgjidhjen me të përshtatshme të problemeve të konkurrencës: adresimin për zgjidhje te Autoriteti i Konkurrencës sipas nenit 8 (pozita dominuese) dhe 9 (abuzimi me pozitën dominuese) parashikuar në ligjin “Për mbrojtjen e Konkurrencës”; apo marrjen e masave rregullatore nga AKEP?*
46. *AK shprehet se: bazuar në nenin 31 të ligjit për komunikimet elektronike sipërmarrësit, që kanë fuqi të ndjeshme në treg, janë subjekt i masave të vendosura nga AKEP-i, në përputhje me këtë ligj dhe aktet në zbatim të tij”. Rregullimi me masa ex-ante në tregjet e shumicës ka qenë i pamjaftueshëm për të adresuar zgjidhje për një konkurrencë efektive në tregjet e pakicës.*
47. *Marrjen e masave rregullatore nga AKEP ex-ante, sipas detyrimeve që përcakton ligji. Nëse rregullatori konkludon se konkurrenca në një treg përkatës nuk është efektive për shkak të ekzistencës së një sipërmarrësi me fuqi të ndjeshme në treg, rregullatori duhet ta shpallë sipërmarrësin me fuqi të ndjeshme në treg dhe të aplikojë masat rregullatore mbi sipërmarrjen/sipërmarrjet me fuqi të ndjeshme në treg. Vlerësojmë se detyrimet e propozuara nga AKEP për FNT në tregun me shumicë të akses dhe origjinimit të thirrjeve nuk mjaftojnë, pasi karakteristikat e tregut të pakicës së telefonisë celulare, nuk pasqyrojnë një treg konkurrues dhe prandaj shprehemi se nuk janë të mjaftueshme masat rregulluese në tregjet me shumicë akses/origjinimi). Edhe në kushtet aktuale të tregut të telefonisë celulare, të efekteve të pamjaftueshme të vendosjes së mos-diskriminimit për të gjithë operatorët, është e domosdoshme vendosja në të njëjtën kohë e detyrimeve në tregjet me shumicë të terminimit dhe të akses - origjinimit të thirrjeve, edhe e detyrimeve në tregun me pakicë, të tillë si rregullimi i tarifave me pakicë të shërbimeve celulare për operatorin me fuqi të ndjeshme në treg, pasi masat e marra nga AKEP në Tregun me shumicë nuk kanë dhënë efektet në tregun me pakicë.*

48. Me Vendimin e Komisionit të Konkurrencës Nr. 475, datë 21.09.2017 “Për mbylljen e hetimit paraprak në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe dhënien e disa rekomandimeve”, në pikën 1.3.e të tij i është rekomanduar AKEP, si vijon: *“e. Të kryejë analiza për zhvillimin dhe orientimin drejt kostos së tarifave standarde të aplikuara për përdoruesit me parapagesë, që përdorin tarifatat standarde jashtë ofertave për operatorët me fuqi të ndjeshme në këtë treg.”*
49. Në dokumentin e analizës së AKEP-it problematika e shfaqur lidhur me mungesën e konkurrencës efektive i referohet kryesisht:
- 1) On-net vs of net në mungesë të masave të rregullimit të tarifave të shumicës për terminimin e thirrjeve;
 - 2) Tarifatat standarde jashtë ofertave janë shumë të larta;
 - 3) Sjellja e operatorëve ka qenë e dyshimtë për marrëveshje të ndaluara dhe abuzim me pozitën dominuese.
50. Lidhur me problematikën e tarifave standarde Autoriteti i Konkurrencës me Vendimin Nr. 475, datë 21.09.2017 “Për mbylljen e hetimit paraprak në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe dhënien e disa rekomandimeve” i ka rekomanduar AKEP-it: *“Të kryejë analiza për zhvillimin dhe orientimin drejt kostos së tarifave standarde të aplikuara për përdoruesit me parapagesë, që përdorin tarifatat standarde jashtë ofertave për operatorët me fuqi të ndjeshme në këtë treg.”*
51. Meqenëse aktualisht nga AKEP-i ndërmarrja Vodafone nga analiza e tregut të pakicës, është shpallur me FNT në tregun e akses - origjinimit të shërbimeve celulare dhe nga kjo analizë janë adresuar vetëm problematika e ngjeshjes së çmimit nga aplikimi i tarifave shumë të ulëta, vlerësojmë se është e nevojshme që AKEP të marrë në analizë rregullimin e tarifave të tregut me pakicë për të shmangur sjelljet antikonkurrese të ndërmarrjes me FNT.
52. AKEP-i mund të vendosë ndaj sipërmarrësit me fuqi të ndjeshme në treg detyrime të veçanta sipas shkronjave “a” ose “b” të nenit 56 të Ligjit: detyrimet e veçanta përfshijnë kërkesat që sipërmarrësi:
- të mos zbatojë tarifa tepër të larta për thirrjet standarde;
 - të mos pengojë hyrjen në treg të lojtarëve të rinj;
 - të mos kufizojë konkurrencën, nëpërmjet zbatimit të tarifave të larta të paarsyeshme ose tarifave të ulëta të paarsyeshme (paketat standarde të pakicës);
 - të mos shfaqë parapëlqime të diferencuara ndaj përdoruesve fundorë të veçantë;
 - të mos ofrojë paketa të paarsyeshme shërbimesh.
53. Gjatë procesit të këshillimit publik të dokumentit “Analizë e Tregut të Shërbimeve Celulare” miratuar me VKD NR.17, datë 22.02.2018, Autoriteti i Konkurrencës ka dërguar komentet dhe qëndrimin e tij lidhur me këtë dokument, ku ndër të tjera citohet:

[.....Autoriteti i Konkurrencës i ka kërkuar disa herë AKEP që të marrë masat për rregullimin ex-ante të tregut me pakicë të shërbimeve celulare për të shmangur daljet nga tregu të operatorëve të vegjël, pasi në këtë treg ndërmarrja Vodafone Albania ishte me pozitë dominuese dhe nga AKEP duhet të merreshin masat përkatëse rregullatore. Rregullimi ex-ante nga AKEP, i vendosur në nivel shumice nuk ka qenë i mjaftueshëm për të adresuar problemet e konkurrencës në tregun e shitjes me pakicë. Kriteri i barrierave të hyrjes plotësohet pasi në tregun e shërbimeve celulare ka prezencë të barrierave të hyrjes në treg. Struktura e tregut është e tillë që nuk pritet për të shkuar në drejtim të një konkurrence efektive.

Vlerësojmë se tregu me pakicë i shërbimeve celulare plotëson testin e tre kriterëve dhe është treg i justifikueshëm për ndërhyrje/analizë ex-ante nga ana e rregullatorit....]

54. AKEP me përcaktimin e sipërmarrësit Vodafone Albania me FNT në tregun me shumicë të aksesit dhe origjinimit dhe vendosjen e masave rregullatore për këtë sipërmarrës, pret që do t'i adresojë në mënyrën e duhur problematikat e tregut të shërbimeve mobile për tregjet përkatëse, tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit dhe tregu me pakicë.
55. Sipas praktikës së Komisionit Evropian, rregullatorët në fushën e rregullimit të komunikimeve elektronike vendosin masa rregullatore në rrjedhën e sipërme të ofrimit të shërbimit mobile, dhe vetëm në rastet kur këto masa dështojnë, atëherë shikohet mundësia për adresim të problematikave në tregun e rrjedhës së poshtme.
56. Autoriteti i Konkurrencës shpreh se: AKEP-i përcakton tregjet përkatëse dhe produktet përkatëse, të cilat justifikojnë rregullimin dhe janë subjekte të rregullimit. Nga analiza e tregut të pakicës AKEP si rregullator tregu ka konkluduar se konkurrenca në tregun përkatës nuk është efektive për shkak të ekzistencës së një operatori me fuqi të ndjeshme në treg. Në këto kushte, AKEP duhet ta shpallë operatorin me fuqi të ndjeshme në tregun me pakicë dhe të aplikojë masat rregullatore mbi operatorin me fuqi të ndjeshme po në tregun me pakicë.
57. AK vlerëson të domosdoshme të bëhet vendosja e detyrimeve në tregjet me shumicë të akses - origjinimit njëkohësisht edhe me detyrime në tregun me pakicë. Sipas nenit 34 të ligjit “nëse AKEP përcakton se një ose disa sipërmarrës kanë fuqi të ndjeshme në treg, në tregun përkatës, atëherë AKEP vendos ndaj tyre një, disa ose të gjitha detyrimet e veçanta të nevojshme”.
58. Autoriteti i Konkurrencës dhe në komentet e mëparshme për këshillim publik është shprehur që AKEP të marrë masat për rregullimin ex-ante të tregut me pakicë të shërbimeve celulare për të shmangur daljet nga tregu të operatorëve të vegjël, pasi në këtë treg kemi një operator me pozitë dominuese dhe nga AKEP duhet të merreshin masat përkatëse rregullatore. Rregullimi ex-ante nga AKEP, i vendosur në nivel shumice nuk ka qenë i mjaftueshëm për të adresuar problemet e konkurrencës në tregun e shitjes me pakicë. Në tregun me pakicë kriteri i barrierave të hyrjes

plotësohet pasi në tregun e shërbimeve celulare ka prezencë të barrierave të hyrjes në treg. Struktura e tregut është e tillë që nuk pritet për të shkuar në drejtim të një konkurrence efektive dhe rekomandimet e dhëna nga Autoriteti i Konkurrencës nuk janë zbatuar për operatorin me pozitë dominuese. Për rrjedhojë, detyrimet rregullatore shtesë të vendosura ndaj operatorëve për thirrjet brenda dhe jashtë rrjetit (detyrimi i mos-diskriminimit on-net/off-net), ju është vënë edhe operatorëve të vegjël duke mos përmirësuar konkurrueshmërinë për operatorët më të vegjël. Ndaj dhe është më se e nevojshme ndërhyrja ex-ante në tregun e pakicës nga AKEP duke vendosur masa ndaj operatorit dominant për të mos çuar në daljen e operatorit të tretë dhe rritjen e fuqisë së tregut të operatorit me fuqi tregu. Në kushtet e një operatori me fuqi të ndjeshme në tregun me pakicë të telefonisë celulare bëhet e domosdoshme marrja e masave të menjëhershme për analizën e tregut të shitjes me pakicë dhe vendosja e detyrimeve rregullatore specifike për arritjen e konkurrencës efektive në këtë treg.

59. AKEP është shprehur në dokumentin e analizës së tregut me pakicë të shërbimeve celulare se ka marrë masën rregullatore të barazimit të tarifave brenda me jashtë rrjetit (on-net of-net) është marrë në tregjet me shumicë të termnimit të thirrjeve kombëtare ndërkohë që monitorimi i zbatimit të saj është bërë në tregjet me pakicë të shërbimeve celulare (minuta dhe sms) dhe vlerësohet si një masë me ndikim pozitiv për pajtimtarët por e pamjaftueshme për të zgjidhur problemet e konkurrencës që shfaqen në treg dhe rrezikojnë daljen nga tregu të operatorëve të vegjël ose hyrësve të fundit në tregun përkatës të shërbimeve celulare. Kjo e përforcon domosdoshmërinë e marrjes së masave rregullatorë ex-ante.
60. Lidhur me problematikën e tarifave standarde të konstatuara nga AKEP në këtë analizë, Autoriteti i Konkurrencës me Vendimin Nr. 475, datë 21.09.2017 “Për mbylljen e hetimit paraprak në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe dhënien e disa rekomandimeve” i ka rekomanduar AKEP-it: *“Të kryej analiza për zhvillimin dhe orientimin drejt kostos së tarifave standarde të aplikuara për përdoruesit me parapagesë, që përdorin tarifatat standarde jashtë ofertave për operatorët me fuqi të ndjeshme në këtë treg.”*
61. Meqenëse AKEP, aktualisht është përpara marrjes së Vendimit për miratimin e analizës së tregut “Analizë e tregut të shërbimeve celulare - tregu me shumicë i aksesit dhe origjinimit në rrjetet celulare”, vlerësojmë se është e nevojshme që AKEP për të përmbushur qëllimin dhe objektivat rregullatore, të përcaktuara nga ligji, të përcaktojë ndërmarrjen “Vodafone Albania” SHA me fuqi të ndjeshme në tregun e shitjes me pakicë, dhe të ndërmarrë masat rregulluese, për të mos lejuar praktika antikonkurrese.

PËR KËTO ARSYE:

Komisioni i Konkurrencës, bazuar në nenin 24, germa (d) dhe nenin 70 të Ligjit Nr. 9121, datë 28.7.2003 "Për Mbrojtjen e Konkurrencës", i ndryshuar,

VENDOSI:

- I. Ti rekomandojë Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare, si vijon:
 1. Të realizojë analizën e tregut të pakicës të tregut të telefonisë celulare për të ndërmarrë masat e nevojshme rregullatore për rregullimin e këtij tregu, për përcaktimin e ndërmarrjes “Vodafone Albania” SHA me FNT në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe vendosjen e masave rregullatore përkatëse.
 2. Sjelljen në vëmendje të zbatimit të Vendimit të Komisionit të Konkurrencës Nr. 568, datë 15.11.2018 “Për dhënien e disa rekomandimeve Autoritetit të Komunikimeve Elektronike dhe Postare në tregun e shërbimeve celulare”:
 - Të vendosë nën rregullim tarifat e shërbimeve celulare me pakicë për ndërmarrjen me FNT, sipas parashikimeve të Ligjit Nr. 9918/2008 të njëkohshme me tregun me shumicë të akses-origjinimit, për nxitjen e konkurrencës efektive në këtë treg, pa pritur rezultatet e rregullimit të tarifave të tregut të akses – origjinimit;
 - Rregullimi i tarifave me pakicë për operatorin me FNT duhet të adresojë problemet e evidentuara nga analiza e tregut e AKEP, si: i. on-net vs off-net në mungesë të masave të rregullimit të tarifave të shumicës për terminimin e thirrjeve; ii. Tarifat standarde jashtë ofertave janë shumë të larta;
 - Krijimin e lehtësirave për hyrjen në treg të MVNO-ve, duke vendosur detyrime të qarta për ndërmarrjen me FNT për akses dhe interkoneksion dhe përdorimin e përbashkët të faciliteteve të rrjetit.
 3. Sjelljen në vëmendje të Vendimit të Komisionit të Konkurrencës Nr. 475, datë 21.09.2017 “Për mbylljen e hetimit paraprak në tregun me pakicë të shërbimeve celulare dhe dhënien e disa rekomandimeve”, në pikën 1.3.e të tij i është rekomanduar AKEP, si vijon:
 - a. Të kryejë analiza për zhvillimin dhe orientimin drejt kostos së tarifave standarde të aplikuara për përdoruesit me parapagesë, që përdorin tarifat standarde jashtë ofertave për operatorët me fuqi të ndjeshme në këtë treg.
 4. Autoriteti i Konkurrencës i kërkon AKEP që në bazë të nenit 70 të ligjit “Për Mbrojtjen e Konkurrencës” dhe nenit 38 të ligjit “Për komunikimet elektronike” të vërë në dispozicion të gjithë dokumentet që zotëron lidhur me abuzimin e mundshëm me Pozitën Dominuese ose sjelljet e koordinuara të përshkruar në dokument. Ky informacion do të mundësonte hapjen ose jo të procedurave hetimore të parashikuara në Ligjin “Për Mbrojtjen e Konkurrencës”, i ndryshuar.
 5. Monitorimin e tregut të telefonisë celulare për një periudhë 6 (gjashtë) muaj nga dalja e këtij vendimi.

- II. Ngarkohet Sekretari i Përgjithshëm për zbatimin e këtij vendimi dhe njoftimin e palëve të interesuara.

Ky vendim hyn në fuqi menjëherë.

KOMISIONI I KONKURENCËS